

Eenige bijzonderheden uit het leven en de werkzaamheden van Dr. Robert Morrison, zendeling onder de Chinezen.

<https://hdl.handle.net/1874/355388>

902

(4)

EENIGE BIJZONDERHEDEN

UIT HET LEVEN EN DE WERKZAAMHEDEN VAN

Dr. ROBERT MORRISON,

Zending onder de Chinezen.

Indien een geheel leven, toegewijd aan de beste, de edelste zaak, de eer van God en het tijdelijke en eeuwige welzijn van de diep vervalzene menschheid, onder de menschen de maatstaf ware van roem en toejuiching, dan zouden wij met regt durven beweren, dat de beroemdste man van de 19^e eeuw, zijnen heerlijken en nuttigen loopbaan geëindigd heeft. Maar, daar de helden die voor het Koningrijk van Christus strijden, gelijk *Morrison* voor hetzelfde kampte, de edele beweegredenen voor hunne groote daden, niet zoeken in de ijdele loftuitingen der menschen, evenzoo zoeken men de belooning hunner werken nimmer onder den glans van eenen beroemden naam.

Wel moge de Apostel der Chinezen door de geheele Kerk van Christus, die zijnen dood be-treurt, geëerd worden; wel mogen de uitste-kende diensten door hem aan zijn vaderland

bewezen, zich aan het heil der zielen toewij-
dende, hem de achting van diegenen zijner
medeburgers hebben verworven, die in staat
waren zijne verdiensten te schatten; wel moge
zijne kennis in de Oostersche talen, hem de
eerbewijzen van de geleerde genootschappen zij-
nes vaderlands hebben doen verkrijgen; het waren
echter oncindig hoogere en meer zuivere uitzigten
die hij bedoelde. Reeds nu geniet hij de eenige
belooning, die hij beëogde gedurende zijne moeije-
lijke werkzaamheden, de zichtbare tegenwoordig-
heid namelijk, van zijnen Heer en Verlosser.
Wel verre van te gelijken aan de lieden dezer
eenw, die zich geen hooger doel bij hunne ver-
rigtingen voorstellen, dan alleen de roem waar-
mede de nakomelingschap hunne namen zal over-
laden, bragt *Morrison* zijn geheel leven door,
om dit eigenbatig en hoogmoedig grondbeginsel,
hetwelk in de schriften van Confucius als leer-
stelling aangeprezen wordt, in het hart aan te
tasten; en evenwel heeft hij, schoon door zijn
gedrag en door zijne werkzaamheden, die men-
schen, die buiten twijfel leerlingen van den
Chineeschen filosoof zijn, veroordeelende, eenen
onsterfelijken naam verworven, ook reeds op
deze aarde; doch laten wij die daden uit zijn
leven welke, ons bekend zijn, zelve voor hem
laten getuigen.

ROBERT MORRISON werd te *Morpeth* in *Northum-*

berland, den 5 Januarij 1782 geboren. Het grootste gedeelte zijner kindsheid bragt hij te *Newcastle* door, waar hij onafgebroken het opbouwend voorbeeld van de levendige godsvrucht zijner ouders voor oogen had, die leden waren van het Presbyteriaansche Kerkgenootschap. Het was onder het ouderlijk dak, en door de herderlijke zorgen van eenen waardigen dienaar van Christus, dat in het hart van den jongen *Morrison* de zaden gestrooid werden, ter voorbereiding van die eerste en diepe godsdienstige indrukken, die naderhand de kracht en de ziel werden van zijn' nuttig leven. Nooit sprak hij zonder ontroering van de gebeden vol van zalving, die door zijn achtingswaardigen vader, in den huisselijken kring voor hem, zijn kind, tot God werden opgezonden. Gelukkig het kind, dat zulk een vader bezit! Gelukkig ook de vader, die zulken zoon aan de Kerk van Christus toewijden kan. Met zijn zestiende levensjaar, werd het hart van den jeugdigen *Morrison* beslissend aan den Heer toegebracht, en ondervondt die geheele verandering, zonder welke »niemand in het Koninkrijk der hemelen kan ingaan,» noch met vrucht kan arbeiden aan de komst van Christus Koninkrijk op aarde. Maar welke was de aard en de natuur van deze godsdienstige indrukken, die zulk een' nadrukkelijken invloed op zijn hart en leven nitoeefenden? met andere woorden, welke was

de beweegreden van zooveel opoffering, de drijfveer tot zooveel arbeid en vermoeijenissen, met vreugde doorgestaan? — Dat hij zelf het ons zegge. — Zie hier eenige regels van een' brief, aan eenen vriend geschreven, aan wien hij de herinneringen zijner eerste jeugdige jaren mededeelde :

» Het onderwijs in de ouderlijke woning, en uit den mond van den predikant der Schotsche gemeente, bragten mij ten laatste tot mijnen Zaligmaker Jezus Christus, in wien ik zaligheid en geluk vond. Door het geloof aan de waarheid, ondervond ik eene blijdschap en eene vrede, die mij tot dien tijd onbekend was; de hoop op den Hemel deed mij de zuiverste genoegens smaken, en van dat oogenblik af aan was het mijn vurigst verlangen, anderen deelgenoten te maken van het heil dat ik genieten mogt. Ik wenschte zielen voor Christus te winnen, opdat zij deel mogten hebben aan het geluk des Hemels. Van dit oogenblik af aan werd de studie mijne gewenschte bezigheid, aan dezelve gaf ik mij over zonder vele middelen en met de grootste inspanning, daar ik dagelijks eenige uren, die ik van mijnen slaap konde uitzuinigen, aan dezelve toewijdde. Ik begaf mij tot eenige leeraren en verzocht hunne hulp tot mijne opleiding; maar zij poogden mij van mijn voornemen aftebrengen, en mij door hunne bezwaren te ontmoedigen;

ja zelf mijne oude moeder, betwijfelde dikwijls of mijn ijver en mijn onafgebroken pogen tot onderzoek mij nuttig kon zijn, en mij geschikt zou maken tot het werk mijner keus."

De Heer alleen, die Morrison had geroepen en uitverkoren, wist dat hij een bruikbaar werktuig in zijne hand worden zou.

In het jaar 1803 begaf hij zich naar de hoogeschool te *Horton* (een collegie van de Independanten, nabij *London*), en van de eerste jaren zijner studie af, begon hij, wanneer hij daartoe gelegenheid vond, het geloof dat hem bezielde te verkondigen. Zijn eerste gehoor was zamengesteld uit de armen van het hospitaal van de parochie St. Lucas. „Ik herinner mij," zeide hij in den hierboven aangehaalden brief, „ik herinner mij in de eenzaamheid tranen van vreugde gestort te hebben, toen ik voor de eerste maal geroepen werd, om aan de armen van het hospitaal St. Lucas, Jezus te verkondigen; het geschiedde onder het gevoel van mijne geheele verantwoordelijkheid aan den Heer dien ik prediken zoude. De predikstoel van hunne kleine kerk, was de eerste die ik beklom."

De vrienden van Morrison, die het geluk hadden zijne tijdgenooten aan de hoogeschool te zijn, geven eenparig het getuigenis van den hoogen ernst van zijnen geest, van de levendige godsvrucht die hem vervalde, en van de grondige

kennis die hij bezat, en welk een en ander hem destijds reeds onderscheidde.

Weinig sprak hij, dikwijls begaf hij zich in de eenzaamheid, en men ontwaarde ligtelijk, dat zijne gevoelens en gezindheden minder door uitwendige middelen van opbouwning bij hem verwekt wierden, dan wel gesterkt door gebed en overleggingen. De hoedanigheden van zijnen geest, vertoonden zich destijds alleen door zijne onafgebrokene zucht tot opzameling van vele bekwaamheden. Soms sprak hij van zijne persoonlijke verpligting, om zich aan de zaak der zendelinggenootschappen toe te wijden, en dan altijd op eenen toon van geheele overtuiging.

In de maand Mei 1804 verbond hij zich plegtig tot de dienst van zijnen Heer onder de Heidenen. Door de Directie van het Zendelinggenootschap te *London* toegelaten, zette hij weldra zijne studiën te *Gosport* voort, onder de leiding van den waardigen Dr. Bogue, een man, die in *Engeland* algemeen geacht was, en vooral bekend geworden door een uitmuntend werk, getiteld: *Proeve over het goddelijke gezag van het Nieuwe Testament*.

Het is van belang op te merken, dat in hetzelfde jaar, dat Morrison zich aan de eerste protestantsche zending onder de Chinezen toewijdde, te *London* het Bijbelgenootschap tot stand kwam, Zoo bereidde de Heer der gemeente, wiens wegen

in kleinere dingen meestal minder opgemerkt worden, terzelfden tijd, hem, die door de vertaling van het boek des levens, hetzelfde brengen zou tot millioenen Heidenen, als ook die grootsche vereeniging, die het in millioenen afdruksels verspreiden zou.

De studiën van *Morrison* waren ten einde gebracht. Den 3 Januarij 1807 werd hij plegtig tot zijn werk ingezegend, en op den laatsten dag van denzelfden maand vertrok hij naar de Vereenigde Staten van Noord-Amerika. Wij deelen hier gaarne eenige regels mede uit zijn dagboek, dat hij schreef, toen hij de kusten van zijn vaderland zag verdwijnen: » Zoo is dit dan naar alle waarschijnlijkheid de laatste blik, welke ik op dat land sla, dat ik nimmer weder betreden zal! O! dat de zegen des Heeren ruste op het land mijner geboorte! op het land dat mij voedde; op het land waar het dierbare overschot mijner voorouders sluimert; op het land mijner geboorte tot een eeuwig hemelsch leven! op het land van zoo vele ware kinderen van God. O mijn gelukkig vaderland! mogt het heerlijke licht des Evangeliums altijd helder op uwe boorden schijnen! En Gij, mijn God! verhoor deze bede van uwen vertrekkenden Zendeling. Amen! Amen! ”

Den 10 Mei 1807 vertrok *Morrison* van *Philadelphia*, en landde den 4 September van het-

zelfde jaar te *Canton* aan. *China*, die onmetelijke uitgestrektheid van de zee van *Japan* tot aan de vlakten van *Tibeth*, en van het *Oural*-gebergte tot aan het koninkrijk *Siam*; *China!* hetwelk voor twintig jaren reeds driemaal honderd zestig millioenen menschen telde, had nog nimmer op deszelfs grondgebied predikers van het zuivere Evangelie van Christus ontvangen. Zoowel de bijzondere volksaard als de staatkundige instellingen van dit volk, hetwelk geene betrekking met vreemde volken dulde, dan onder de najverigste bepalingen, hadden om dit onmetelijk rijk een' onbeklimbare scheidsmuur opgericht en bewaarden die geheel onveranderd; zoodat deze eeuwig scheen te zullen blijven bestaan. De godsdienstige instellingen van die volken, hunne wetten, hunne geschiedenis, hunne heilige boeken, hunne menigvuldige afgodendienst, hun afschuwelijk bijgeloof; alles met een woord, scheen zamen te spannen om voor het Christendom als het ware een dam op te werpen, die voordeelig was voor deze veelgodendienst. De schoonheid van sommige staat- en zedekundige stelregels hunner wijsgeeren, diende slechts, daar zij hunnen hoogmoed voedden, om in een afschuwelijk verband hunne vernedering en hunne misdaden voor te stellen, door eene langdurige gewoonte tot grondbeginsels geworden.

Vóór de apostolische werkzaamheden van Mor-

rison, Milne, Gutzlaff en der Amerikaansche zendelingen, had geen straal van het zuivere licht des Evangelies deze donkere hollen kunnen beschijnen. Wij ontkennen niet, dat de reusachtige onderneming en de pogingen van Franciscus Xaverius, in de 16^e eeuw ondernomen, lofwaardig waren. En zonder geloof te slaan aan de wonderen waarmede het bijgeloof zijne geschiedenis opsiert, zijn wij er verre af de bedoelingen en den arbeid van den beroemden leerling van Loyola te misprijzen. Integendeel erkennen wij gaarne, dat hij en sommige zijner medegenooten eenen hoogen graad van godsvrucht en van onderwerping bezaten. Maar welk een Christendom wilden zij de bijgeloovigheden van *China* tegenstellen! De zending der Jesuiten in dit uitgebreid grondgebied, levert een treffend en onderwijzend voorbeeld van de goddelijke waarheid zelve, wanneer aan hare zuiverheid en eenvoudigheid de staatkunde der wereld en het bijgeloof gevoegd worden. Het is eene der overtuigendste proeven der goddelijkheid van de godsdienst van onzen Heer Jezus Christus, dat de kracht waarmede zij in de eerste eeuwen de wereld overwon, plaats vond, zonder een eenige harer grondbeginsels te verzaken, zonder zich te schikken naar de godsdienstige plegtigheden der volken, ja zonder zich te mengen in de staatkunde der Grieken, der Romeinen, noch zelf der Jo-

den. Met verachting van vleeschelijke wapenen, eischte zij de vernietiging der altaren, het afzweren van de zonde en van het bederf der zeden, overwon zij de dwaasheid van de wijsbegeerte dezer eeuw, en voor haar vielen de altaren, de boosheden en de wijsheid der wijzen. Wat deden echter deze menschen in *China*, die, gebruik makende van den heerlijken naam van Jezus, den geest van zijne godsdienst vergeten, of dien vervalscht hadden? Het woord van God, hetwelk » het zwaard des geestes is, » op zijde stellende; of liever, hetzelfde volgens hunne gewoonte » onder eene koornmaat verbergende, » zochten zij eene zegepraal die slechts van korten duur zijn konde, daar zij de waarheid opofferden, waar die aan den smaak hunner hoorders mishagen, en de driften met wortel en tak uitroeijen kon. Zij maakten, waar zij konden, de Christelijke godsdienst ondergeschikt aan de kerkplegtigheden van de afgodendienst; zij schikten zich naar de gebruiken van het hof en de gewoonten des volks, zonder datgene te bestrijden, wat de heiligheid van het Christendom moest afkeuren.

Een zendeling zonder Bijbel is een nietsbetekenend wezen, buiten staat zielen voor Christus te winnen, die door de lezing en overdenking zich tot Hem bekeeren. De Jesuiten daarom, zochten, gelijk zij het ten allen tijde in *Europa*

deden, ook in *China*, terwijl zij de wereldlijke oppermagt eener bedorvene kerk en eene bijgelooovige overlevering, waar tegen de Chinezen ook de hunne stellen konden, predikten, de magt van den wereldlijken arm, door zich in de gunst van den Keizer en zijne Grooten in te dringen, en in dit opzigt gelukte hun hunne onderneming. Maar, de wijsheid der wereld is dwaasheid bij God, en de staatkundige ijver van Loyola bewerkte zijnen val. De geestelijke opperheerschappij van den *Stedehouder van Christus op aarde*, de Paus, en de wereldlijke oppermagt van den *Zoon des Hemels*, de Keizer van *China*, kwamen in tweestrijd; de laatste hield de overhand en het gebouw der Jesuiten zonk in puin neder. Er is thans slechts een tijdschrift in *Europa* (*), hetwelk aanneemt, dat tweemaal honderd duizend Roomsche-Catholijken tegenwoordig in de taal van Confucius lofliederen ter eer van God aanheffen."

Morrison begreep dat de Christelijk Protestantsche zending in *China* van een tegenovergesteld beginsel moest uitgaan. — Overtuigd dat de Bijbel de eenige bron is van goddelijk licht, dat de Bijbel de blijde boodschap bevat van den grooten en barmhartigen God tot den zondaar, dat eindelijk de Bijbel alleen, dit krachtige woord is, waardoor God de dingen die niet zijn roept.

(*) *Revue Européenne*, 7e Deel No. 25, Sept. 1833.

als of ze waren en het doode levendig maakt," vormde *Morrison* het grootsche plan en ondernam de veel omvattende taak, om den geheelen Bijbel, door eene verstaanbare vertaling, verkrijgbaar te maken voor millioenen Heidenen, die het Chineesche keizerrijk vervullen. Zoodanig was voor hem het groote doel van zijn leven, het voorwerp van zijne vurigste gebeden, reeds vóór zijn vertrek uit zijn vaderland; want toen reeds besteedde hij achttien maanden bijna uitsluitend aan de beoefening der Chinesche taal. Bijgestaan door eenen onderwijzer, die zich in *London* bevond, schreef hij eenige handschriften en het grootste gedeelte van een Chineesch-Latijnsch woordenboek na, hetwelk het Koninklijke Genootschap ter zijner beschikking stelde. Reeds toen was hij in staat zich te overtuigen, hoevele groote moeilijkheden hij te bestrijden zoude hebben, zoowel uit den aard en de eigenschappen der Chinesche taal zelve, als wegens het gebrek aan genoegzame goede boeken in dezelve, die hem behulpzaam konden zijn; *Morrison* echter bezat te veel standvastigheid en gebedsvertrouwen, om zich door de bezwaren te laten afschrikken. Sedert dien tijd hebben zijne aangewende pogingen, zijne oefeningen in eene taal, die vóór hem aan weinige Europeanen bekend was, nadrukkelijk te gemoet gekomen.

Evenwel gelukte het hem, niettegenstaande de

menigvuldige moeilijkheden die hij te overwinnen had, zich geheel meester te maken, door zijne onafgebrokene oefeningen in *China*, van de taal des lands, zoowel die welke men schrijft als die welke men aldaar spreekt, en dat in die mate, dat het Bestuur van het Britsche kantoor te *Canton*, hem herhaalde malen en met nadruk eene voordeelige plaats als schrijver op hetzelfde aanboodt. De Bestuurders van het Zendelinggenootschap te *London*, raadden hem deze aanbieding te aanvaarden, in de overtuiging, dat hij door dit middel met alle klassen en standen van dit volk in aanraking komende, daarvan voor zijne toekomstige bezigheden het grootste nut trekken zoude. Ieder jaar hielden de berigten van het Britsche kantoor aan de Oostindische Compagnie de vereerendste getuigenissen in, zoo wel omtrent den inborst en de geleerdheid van dezen zendeling, als wegens de uitstekende diensten, die hij door zijne betrekking tot het kantoor, aan den Staat bewees.

Tot een bewijs om te doen zien, welke hoedanigheden en kennis Morrison bezat, tot volvoering van het groote werk zijnes levens, de vertaling des bijbels, deelen wij de volgende gebeurtenis mede, opdat men tevens overtuigd worde, dat men het Heilige Boek, door hem geheel bewerkt, met alle vertrouwen thans verspreiden kan. Ten gevolge van de ernstige on-

eenigheden, die tusschen het Britsche kantoor en den Onderkoning van *Canton* gerezen waren, twijfelde laatstgemelde geenszins, getroffen door den gezwollen stijl van de brieven van het Engelsch comité, dat dezelve het werk waren van eenen geleerde uit *China*, en verlangende om dengenen te leeren kennen, die in zijne schatting een verrader des lands geworden was, vroeg hij met nadruk dat hem den naam zoude opgegeven worden van den briefschrijver. Men deelde hem mede dat *Morrison* de geleerde was, wien men die verschuldigd was, en stelde hem, ten einde zichzelve te beter te kunnen overtuigen, een bezoek van hem voor.

Morrison vergat, te midden van zijne werkzaamheden, van zijne oefeningen, van zijn leeraarswerk, in geen deele het groote doel dat hij zich voorgesteld. In 1813 verscheen de eerste druk van het N. Testament in de Chinese taal. Tot in 1827 werden vijf verschillende uitgaven door hem herzien, verbeterd en verspreid. Doctor *Milne*, een achtigwaardig en uitstekend Engelsch zendeling, de boezemvriend en de medgezel van *Morrison*, vereenigde zich met hem tot de vertaling van het Oude Testament, en in 1819 wierd de geheele Bijbel in de taal van Confucius uitgegeven.

Gelijk *Duitschland* jaarlijksch de dag waarop de groote Luther zijnen onmetelijken arbeid, de

vertaling des Bijbels volcindigde, als eenen feestdag viert, wie zal de dankzeggingen kunnen beschrijven die ook de volgende geslachten in *China*, door het Evangelie tot God bekeerd, zullen opzenden op dien dag, die hen, terwijl zij den naam van *Morrison* herhalen, de volcinding van zijn werk herinnert. Even gelijk de Hervormer van *Duitschland*, begreep ook hij, dat het eenige middel om de volken uit de duisternis en het bijgeloof op te heffen, de fakkel van het woord van God was. Het was de Bijbel door Luther vertaald, die de hervorming zijns vaderlands te weeg bragt. Overal waar de duitsehe taal bekend is, vereenigen de dankbare volken zijnen naam, met de dankzeggingen die zij Gode toebrengen voor dezen onbetaalbaren schat. De Bijbel echter door *Morrison* vertaald, verbeidt een nog schooner toekomst. Niet alleen wegens het aantal volksstammen in *Midden-Azië*, maar daarenboven verzekert het eigenaardige der Chinesche taal aan deze overzetting des Bijbels, eenen zoo nitgestrekten invloed, als tot nog toe het geval niet is met eenige overzetting in eene der andere talen. Het zijn niet slechts de letters en de woorden door die letters gevormd, waaruit de taal van het Chinesche keizerrijk is zamengesteld; maar deze letters of karakters zijn de middelen tot zamenstelling van gedachten; het zijn om zoo te zeggen, beeldsprakige figuren, vat-

baar voor eene oneindige vereeniging en uitdrukking, en hierdoor kan zij het middel worden van eene algemeene gemeenschap. Deze algemeene teekens, door een gebruik van eenige duizende jaren gewettigd en bekend, veroorzaken dat, hoe groot en menigvuldig de onderscheidene tongvallen in *Midden-Azië* ook wezen mogen, de Chinesche schrijftaal overal dezelfde is en allerwege verstaan wordt; waaruit voortvloeit, dat van het eigenlijke *China*, of *Cochin-China*, tot den *Aziatischen Archipel*, te *Malacca*, te *Sincapore* en zelfs tot aan *Java*, die menigvuldige bevolkingen, ten getale van viermaal honderd millioenen menschen (dat is meer dan een derde van het geheele menschelijke geslacht) voortaan, ja tot de verst verwijderde geslachten, uit die goddelijke bron de kennis van het heerlijke Evangelie van Christus putten kunnen. Wij merkten hierboven reeds op, dat het Bijbelgenootschap ter regter tijd gevestigd werd, om deze heerlijke uitzigten te bevorderen. Er is thans noch gebrek aan Bijbels, noch aan diegenen die dezelve met graagte ontvangen en die lezen; maar wel aan zendelingen, om die met verstand te verspreiden.

De dagboeken van Gutzlaff deelen ons mede, met welke buitengewone begeerte het Woord Gods door de Chinezen ontvangen wordt. Deze merkwaardige man deelt niet slechts de heilige

bladeren allerwege uit, men moet bijna zeggen op iedere reis worden ze hem ontroofd. Wie ziet niet dat allerwege » de landen wit worden om te oogsten, » en dat de dageraad van den dag van Christus, aan de verwijderde kimmen begint te lichten.

Uit de bronnen en de dagverhalen van *Morrison* merkt men op, dat hij somtijds door de grootheid van het veld, dat hij ter bearbeiding voor zich zag, getroffen was. En kan men zich daarover nu verwonderen? Het is waar, zijn geloof zag reeds in de toekomst het onmetelijke gebied van *China* toegevoegd aan het erfdeel van den Verlosser, en dat geloof was de kracht zijner pogingen en van zijne standvastigheid; maar wat was tot hiertoe in het werk gesteld om tot dit heerlijk einde te voeren? Moest zijn hart niet levendig getroffen zijn bij de gedachte, dat zijn vaderland, een der grootste protestantsche volken van den aardbol gedurende anderhalve eeuw eene uitgebreide handelsbetrekking met *China* onderhouden van daar onmetelijke schatten en alles wat slechts in staat was, de weelde en het uiterlijk welzijn te bevorderen, konde trekken, zonder immer een bode des vredes derwaarts te zenden, tot welken men zeide: » Gaat henen leert de taal der Chinezen, en maak hun deelgenooten van den onnaspeurlijken rijkdom van Christus. »

Vervuld door deze gedachten, begreep *Morrison* dat, daar hij de eerste Protestantsche Zending was, die in de vlakten van *China*, het kruis van Christus geplant had, zijne taak niet was, om zich alléén te bepalen bij het onderwijzen van de Heidenen die hem omringden. Hij was overtuigd dat hij geroepen was, de uitzigten voor deze christelijke zending, in de toekomst voor te bereiden, dat hij door het effenen der heuvelen en het verhoogen der dalen rechte wegen bereiden moest voor de voeten van de dienaren van Christus, die hem in deze loopbaan volgen zouden.

Wij zagen reeds hoe hij door het voornaamste werk zijnes levens, de overzetting des Bijbels, bewees dat zijne hooge inzigten het veel omvattende van zijnen taak kenden, maar dezen arbeid scheen nog onvoldoende voor den ijver van *Morrison*.

De Chinezen konden van nu af aan het woord Gods lezen en het was echter noodzakelijk, dat nieuwe leeraren in staat wierden gesteld om hen hetzelfde te verkondigen en uitleggen, door hunne taal te leeren. *Morrison* wist ook door eigen ondervinding aan hoe vele moeilijkheden deze oefening onderworpen was, vooral door het bijna volstrekte gebrek aan taalkundige boeken, waarvan men eenige hulp hebben konde. Zijne zorg voor zijne opvolgers in de verkondiging des

goddelijken Woords, deed hem, de middelen vinden in zijne werkzame bedrijvigheid en in zijne grondige geleerdheid te midden van zijne andere bezigheden, tot het verzamelen van de beste taalkundige bouwstoffen, welke hij door de uitgaaf van een volledig Chineesch Engelsch woordenboek, in 6 deelen in quarto bekend maakte.

Het nut van dit onbeschrijfelijk groote werk zal te beter ieder duidelijk zijn, wanneer men zich bij de opmerkingen welke hierboven bij de mededeeling van de overzetting des bijbels gemaakt zijn, herinnert. Het is uit de taal van meerdere honderde millioenen dat *Morrison* de schatten putte, en na den aard van deze taal, levert hij een woordenboek, dat alle hare teekens bevat, en dat geheel is ingerigt om de letteroefeningen van de toekomende Zendingen grootelijks te hulp te komen.

De Oost Indische Compagnie te *Londen* heeft dit onsterfelijk gedenkteeken van den menigvuldigen arbeid van *Morrison* vereerd, of liever het werk vereerde zich zelve, door den vervaardiger de kosten van het drukken daarvan te vergoeden, welke bijna 15,000 ponden sterlings (*f* 180,000) beliepen. *Morrison* die zich geheel wijdde, aan zijne groote bestemming, en zoowel het uitwendige als het inwendige heil der Chinezen behartigde, verspreidde van tijd tot tijd een aanmerkelijk aantal kleinere werken, over de taal en

letterkunde, de geschiedenis en de zeden der Chinezen, zoowel als vele godsdienstige stukjes, hetzij vertaalde of door hem ontworpen, die hij onder de Heidenen uitdeelde, en die Gutzlaff tegenwoordig in ruimen overvloed met de heilige Schriften op alle zijne reizen uitstrooit.

Schoon *Morrison's* bestemming bepaaldelijk was om te arbeiden aan het heil en de bekeering der heidenen, zoo vergat hij echter die zijner landgenooten niet, welke door den koophandel te *Canton* aanwezig waren; voor hen ook was hij begeerig het goede te bewerken en daartoe verspreidde deze onvermoeide dienaar van Christus onderscheidene godsdienstige geschriften in de Engelsche taal, die alzoo geschikt waren tot het gebruik van het geestelijk belang van hen die hem omringden.

De hoop en het goede gevolg van de Zendinggenootschappen tot bekeering der Heidenen, rust voor het grootste gedeelte in de toekomst, onder den zegen van den Heer der Gemeente, die zijne kerk bewaard en zijne heerschappij uitbreidt, op de medewerking van bekeerde afgodendienaars, die, even als Saulus van *Tarsus*, zich gedrongen gevoelen de blijde boodschap die hun rust en vreugde verschaft, aan andere hunner landgenooten mede te deelen. Voor hen ook is die taak gemakkelijker en van minder bezwaren vergezeld, daar zij zich van zelve op

de plaats hunner werkzaamheden bevinden, bekend zijn met de taal, de zeden en de vooroordeelen hunner natie, gewoon aan de luchtstreek, die dikwerf haren doodelijken invloed op Europeaansehe zendelingen uitoefend, en bevrijd van zoovele hinderpalen, die zij dikwijls op hunnen weg ontmoeten. Met eenig vertrouwen vestigt men het oog op hen en verwacht daarvan voor de uitbreiding des Evangelies groote dingen. De Heidenen echter, de jonge bekeerlingen, die zich met geheel hun hart aan dit groote werk wenschen over te geven, zijn meestal diep onkundig; men moet niet alleen hun leeren Christus den Heer te kennen, zij moeten in alles onderrigt ontvangen, van de eerste beginselen der spelkunst tot de meest diepe waarheden des Christendoms, eer dat zij bruikbare arbeiders in den wijnberg des Heeren zijn kunnen. Deze verblijdende uitzigten, zouden zij verwezenlijkt worden, vorderden dadelijk voorziening in behoeften, die nu reeds aanwezig waren, dit hieldt de ziel van *Morrison*, zoodra hij slechts het veld zijner werkzaamheden naauwkeurig overzien had, al dadelijk bezig.

In 1818 ontwierp hij, in gemeenschap met zijnen voortreffelijken medearbeider, den waardigen Doctor Milne, het plan en legde de grondslagen tot het vestigen van de kweekschool te *Malacca*. Deze school, die door *Morrison* de En-

gelsch-Chinesche leerschool genaamd werd, was bestemd om aan de jeugdige Engelschen, die zich in *Indie* bevonden, en aan de Chienezen, zoowel die begeerden het Christendom te omhelzen, als die reeds eenige vorderingen in de waarheden van hetzelfde gemaakt hadden, een helder en oordeelkundig onderwijs in de leer des Bijbels te geven. Behalve dat *Morrison* hierdoor eene uitstekende dienst aan zijne landgenooten bewees in die gewesten, die tot nu toe in de noodzakelijkheid verkeerden om hunne kinderen naar *Engeland* tot het ontvangen hunner verdere opvoeding te moeten zenden, vervulde hij door deze stichting zijn voornamelijk doel om zelve eene kweekschool op te rigten, tot vorming van jeugdige arbeiders voor den akker waarop hij werkzaam was. En niet slechts vergenoegde zich deze uitmuntende dienstknecht des Heeren, met het plan en de uitvoering van eene stichting van zulk een uitgebreid nut; hij zelf was de eerste die zijnen naam, voor eene zeer aanzienlijke som teekende, op de lijst der inschrijvers. Behalve dit, maakte hij de school gedurende 5 jaren *f* 1200 's jaars. Waarschijnlijk had hij dit geld gespaard, tijdens zijne werkzaamheden aan het Britsch kantoor te *Canton*, hetwelk hij nu toewijdde aan de eer van zijnen Heer, terwijl hij zichzelf en zijn gezin voor de toekomst aan God aanbeval. De kweekschool te *Malacca*

werd met den heerlijksten uitslag bekroond. *Morrison* en *Milne* werden in hunne verwachting niet te leur gesteld. Weldra waren sommige leden hunner kleine gemeente in staat, om weder anderen de blijde boodschap mede te deelen, die aan hun gebragt was. Sommige hunner werden als Christelijke onderwijzers aangesteld, waaronder een van dezelve den merkwaardigen Léang-Afa, die welligt aan eenige onzer lezers bekend zal zijn, zich geheel overgaf aan de hooge roeping tot prediking des Evangelies.

In 1824 bezocht *Morrison*, na eenen onafgebroken arbeid van 18 jaren, zijn vaderland, waar hij de achting ondervond van die allen, welke zijne werkzaamheden op prijs wisten te stellen. De tijd en de jaren van ondervinding hadden de trekken van zijnen edelen inborst nog dieper en sterker geteekend. Zijn hart was zoo ingenomen met de groote zaak, waaraan hij zijn leven had toegewijd, dat zijnen ijver op de trekken zijns gelaats de hoogste ernst, die soms gestrengheid geleck, teekende, wanneer hij meende te ontdekken in zijne vrienden gebrek aan geloof, aan belangstelling en aan ingenomenheid in de uitkomst van het door hem begonnen werk, dat ten doel had, de bekeering van het grootste en magtigste rijk der wereld. Alle de vrienden van Christus toonden hem ondubbelzinnig, dat zij zijne apostolische werkzaamheden wisten op

prijs te stellen; de Bestuurders van de Oost-Indische Compagnie gaven hem onderscheidene bewijzen hunner dankbaarheid, voor de gewigtige diensten die hij hun in hunne betrekking tot het Chinesche keizerrijk bewezen had, en de koning van *Engeland* zelve begeerde den eerwaardigen wijzen te zien, die in *China* den naam van barbaren zijns vaderlands, wist te doen achten en te beminnen. *Morrison* bood zijnen vorst een exemplaar aan van den Chineschen Bijbel, die, tot een vereerend getuigschrift voor *Engeland*, in de koninklijke boekerij geplaatst werd. In dezen tijd maakte *Morrison* een uitstap naar *Frankrijk*, waar hij onder anderen te *Parijs* nog voorganger was, in een der maandelijksche bedestonden, tot de uitbreiding van het koninkrijk van Christus.

Morrison keerde naar het veld van zijnen arbeid terug, waar hij voortging tot zijne laatste ure toe, dezelfde eigenaardige werkzaamheid ten toon te spreiden, welke geheel zijn leven kenmerkte.

Wij hebben nog van zijne beproevingen niet gesproken. En voorwaar, het kan geen pad met bloemen bestrooid zijn, hetwelk een zending voor de zaak van Christus, vooral in zulk eenen werkkring vol bezwaren, te gaan heeft.

Zonder te gewagen van de gedurig zich hernieuwende bezwaren, van de verzoeking en die hij

te overwinnen, van de ontmoedigingen die hij te bekampen had, van de bestrijdingen van een hart dat „verslonden werd door den ijver voor Gods huis,” zoo had de Apostel der Chinezen, die, na de vreugde en de kracht die hij uit de bron des levende waters putte, geene grootere blijdschap en vertroosting kende, dan welke hij in den schoot van zijn gezin genoot, zelf in den huisselijken kring de grootste droefenissen door te staan. In 1821 zag hij van zijne zijde weggenomen, met eene smart die men beter gevoelen dan beschrijven kan, de getrouwe gezellin op zijne levensreis, de deelgenootte in zijne veelvuldige werkzaamheden, de vriendin van zijn hart, de moeder van zijn talrijk gezin. Onbekwaam de zorgen der opvoeding zijner kinderen naar behooren te vervullen, wilde hij door in 1825 andermaal in het huwelijk te treden hierin beter voorzien, en deze zijne echtgenootte kon ook weder de werkzaamheden hervatten, welke zijne eerste gade onder de Heidenen van hare kunne aangevangen had, maar ook eene andere beproeving wachtte hem. In dien tijd, dat hij aan eene getrouwe gezellin de meeste behoefte had, en kort voor den oogenblik, dat hij zijnen moeilijken loopbaan voleindigen zoude, was de ongesteldheid zijner huisvrouw, de oorzaak van eene noodzakelijke maar treurige scheiding; zijne echtgenootte was verplicht met hare

jongste kinderen naar *Engeland* terug te keeren. Zij zag haren man op aarde niet weder, en hare kinderen omhelsden voor de laatstemaal hunnen geliefden vader.

Den 1 Augustus 1834, was de dag waarop deze onvermoeide dienaar van Christus, na eene korte ziekte z'n aardse loopbaan vol-eindigde. Het zelfde beginsel van geestelijk leven, dat hem onderschraagde gedurende zijne vreemdelingsreize op deze aarde, ondersteunde hem krachtig in het uur zijnes verscheidens, en verhelderde voor hem den weg door het dal der schaduwe des doods.

De oudste zoon van Dr. *Morrison*, die zulk een' vader waardig was, was alleen te *Canton* overgebleven, waar hij reeds, niettegenstaande zijne teedere jeugd eenen aanzienlijken post vervulde. Het is nog onzeker, of deze jongeling zich aan den arbeid van zendeling, en alzoo aan de voortzetting van het werk zijnes eerwaardigen vaders zal toewijden; doch welke ook voor het vervolg zijne roeping zijn moge, zijn geloof in en zijne liefde tot den Verlosser, zijn een zeker bewijs dat hij Hem op deze wereld zal verheerlijken. Het is deze jonge *Morrison*, die aan zijne bloedverwanten en aan de vrienden van zijnen vader in *Engeland*, in brieven vol zalving, de treurige mare van zijnen dood heeft mede gedeeld. Hij was het ook, men mag het in waarheid zeggen,

die hen het meeste vertroostte. Schoon het eigentlijk niet tot de geschiedenis behoort, die wij ons voorstelden mede te deelen, geven wij echter gaarne nog eenige uittreksels uit de brief die hij aan zijne bloedverwanten zond, als waardig om meer algemeen bekend te worden.

„Indien ik niet verzekerd was,” zoo schreef hij aan zijne moeder op den 4 Augustus 1834, „dat uwe hoop op, en uwe verwachting van Hem was, die almachtig is en die zijne kinderen kracht naar kruis geeft, dan was het mij onmogelijk u te schrijven. Zelve diep ter nedergeslagen door droefheid, hoe zoude ik u kunnen vertroosten, zoo ik u niet met zekerheid konde mededeelen, dat Hij, dien wij zoo onbeschrijfelijk beminden en achtten op deze aarde, in vrede is henengegaan naar het vaderlijke huis in de hemelen. Hij had het werk volbragt dat God hem had aanvertrouwd. Hij heeft gewerkt „zoo lang het dag was,” de nacht is voor hem aangebroken en hij is in Christus ontslapen, aan zijne genade beval hij zich in leven en in sterven. Hij werd snellijk afgesneden en uit dit dal der beproeving en der zonde is hij overgegaan in het vaderland der rust; waar hij nu reeds, de onverderfelijke kroon der regtvaardigheid ontvangen heeft.

„Wij behoeven er niet aan te twijfelen, al de hoop zijnes harten is vervuld, en op zulken

wijze, dat zij zijne grootste verwachtingen verre overtreft. Met de kracht van zijnen gekruisigden en verheerlijkten Verlosser bekleedt, heeft hij de dood en het graf overwonnen. In dezelve zag hij slechts de vreedzame bevrijders van het lichaam der zonde, en in zijne laatste ure kon hij met Paulus uitroepen: » Dood waar is uw prikkel, graf waar is uwe overwinning? Gode zij dank die ons de overwinning schenkt door Jezus Christus onzen Heer, » en derzelver prikkel ondervondt hij niet. Hij heeft wel in die laatste oogenblikken, niet Inide van zijne overwinning in Christus gesproken, maar de vrede die zijn gelaat, zijn geheele leven door kenmerkte, was in zijne laatste oogenblikken vooral zichtbaar, die laatste ure, voor ons het uur van rouw en treurigheid, maar voor hem, voor wien de dood gewin was, was zij de bevrijdster van de aardse boeijen. Hoe zal ik in staat zijn om u naauwkeurig deze oogenblikken van diepe smart, voor onze harten te beschrijven? Mijn dierbare vader, die nu reeds onder de reijen der gezaligden zich bevindt, verzwakte zeer spoedig. Zijne krachten waren, in het werk voor zijnen Heer en Zender, verteerd. Zoodra hij zich te *Macao* bevondt, verlevendigde zich bij mij de hoop op zijne herstelling.

» De aankomst van Lord Napier had een aanmerkelijk gedeelte van zijnen kommer weggeno-

men, en ik hoopte dat de tijding van zijne betrekkingen in Europa zouden medewerken om hem geheel te herstellen. Maar onze God en Vader in de hemelen ziet niet aan wat wij menschen aanzien; Zijne gedachten zijn niet onze gedachten, en onze wegen zijn niet Zijne wegen, en hoe meer ik Zijne met ons gehoudene wegen overdenk, des te meer vind ik mij gedrongen, in alles Zijne Vaderhand op te merken. O! dat Hij na zijne algenoegzaamheid U de kracht schenke, om met onderwerping de treurige bijzonderheden te vernemen, welke Zijne Voorzienigheid mij heeft opgelegd u te moeten mededeelen. Helaas! wij dachten niet en zelfs mijn vader geloofde niet, dat zijne ziekte zoo spoedig zoude toenemen, anders had hij *Macao* niet verlaten, maar alzoo was de wil des Heeren en nu dank ik Hem, dat Hij mij vergande, getuige te zijn, van zijnen laatsten ademtocht, die hij in mijne armen uitblies. Het was den 1 dezer maand des avonds ten 10 ure dat hij in zijne rust is ingegaan. Gij lijdt voorzeker veel en gij behoeft die smart niet te onderdrukken welke gij gevoelt, vergun echter aan uwen u tederminnenden Zoon, u te mogen herinneren, dat wij niet moeten weenen, als dezulke die geene hope hebben. Wanneer wij denzelfden Heer dienen, dien hij met zoo veel trouw diende, dan zullen ook wij in dezelfde erkentenis de ruste ingaan waar hij nu is.

Op den 25 Julij l.l. had ik het genoegen mijnen vader na eene afwezenheid van 5 maanden weder te zien; dit genoegen werd echter zeer verminderd door het zien van zijne onzachelijke zwakte, hoewel zijn geest en denkvermogen nog in volle kracht en werking was. Den 27 dier maand, op den dag des Heeren, verzamelde mijn vader, eenige leden der kleine Chineesche gemeente rondom zich, en sprak tot hen, zoo-veel zijne zwakheid hem toeliet, de woorden des eeuwigen levens. — Men moet in dit land van bijgeloof en afgodendienst geweest zijn en de meest vervallen stad van dit groote rijk bewoond hebben, om eenigsints het verblijdende schouwspel te kunnen smaken, hetwelk deze kleine verzameling Chinezen opleverde, die zich vereenigden met onze gebeden en met onze lofgezangen ter eere van den gekruisten en verheerlijkten Verlosser. O! dat mijn dierbare vader het voorregt smaken mogt, dezelve voor te stellen, voor den troon van zijnen heer, als zijne kroon in dien dag! Er was in deze kleine vereeniging iets bijzonder plegtigs, gedurende dat mijn vader deze woorden des eeuwigen heils, van zijne stervende lippen deed vloeijen. Onze harten en onze stemmen waren geheel vereenigd, toen wij met geestdrift en verrakking lofliederen aanhieven, ter eere van het Lam, dat dood geweest is, en weder levend is geworden, en leeft tot in alle eeuwig-

heid; dat wij eenmaal allen vereenigd mogen zijn in het Koninkrijk van onzen Heer, en dat wij door Hem geheiligd, daar ons vereenigen mogen, met alle de gezaligden, in het zingen van het lied des Lams! ”

Ter bekorting treden wij niet in het verhaal, van hetgeen in de laatste dagen der ziekte van dezen dienstknecht des Heeren is voorgevallen. Het zij genoeg op te merken, dat zijn voorbeeld in deze laatste oogenblikken, allen die hij in de ruste voorging krachtig moest opwekken om zijn geloof na te volgen. Wij besluiten dit verhaal met de mededeeling van het slot van boven aangehaalden brief.

„Onze troost” zoo gaat de zoon des afgestorvenen verder voort: onze troost is nu dat wij hem eenmaal weder zullen zien in het huis des vaders, waar vele woningen zijn, waar Christus is hengegaan om ons plaats te bereiden. Dit is, ik weet het, de zekere verwachting van u mijne waarde moeder, mogt het die worden van mijne zuster Maria en van uwe overige kinderen; mogten zij, die de grootheid van hun verlies niet beseffen kunnen, opgewekt worden om de hoop der Christenen de hunne te doen worden, mogten wij allen in de voetstappen onzes Vaders treden! Die God wiens hij was, en welke hij ook diende, heeft beloofd de Man der weduwen, en de Vader der wezen te zijn.

Hoe groot is onze vertroosting niet! Geen oogenblik heb ik tegen den wil van mijnen Hemelsche Vader opgestaan; mijn hart heeft zich onder Zijne hand gevoegd. O! hoe kan ik, wanneer ik mij boven het stof verhef, mijnen vader in de gewesten der heerlijkheid bij zijnen Verlosser naögen. Onbekwaam om u andere vertroosting aan te bieden, dan die welke ik in mijne zwakheid uit de bronnen des heils put, weet ik niets beter, dan mijnen God voor u te smeeken, dat Hij zelve u vertrooste en openre, met Zijne hemelsche vertroosting en de hope des wederziens, voortvloeiende uit het geloof in onzen Heer.